

**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Statsråden

Næringskomiteen
Stortinget
Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
IKR/tfo

Vår ref
26/656-

Dato
17. april 2026

Statsrådets uttalelse - Dokument 8:195 (2025-2026) Representantforslag om fleksibel innføring av ny gjødsselforskrift

Jeg viser til brev av 25. mars 2026 hvor Næringskomiteen inviterer meg til å gi uttalelse til representantforslag 8:195 (2025-2026) fra stortingsrepresentant Geir Pollestad. Representanten ber regjeringen om fleksibel innføring av ny gjødsselforskrift.

Innledningsvis vil jeg påpeke at endringene i gjødselbrukforskriften ble gjort for å redusere miljøproblemene med avrenning av næringsstoffer til vassdrag, og for å sørge for at vi utnytter ressursene på en god måte samtidig som vi ivaretar matproduksjonen. Reglene er også viktige i arbeidet for å redusere avrenning til Oslofjorden.

Jeg kommenterer forslaget seks punkter:

1. Stortinget ber regjeringen sikre at ordningen med balansegjødsling innføres fleksibelt, slik at det er et reelt alternativ til de absolutte grensene for gjødsling.

Det nye gjødselregelverket trådte i kraft 31. januar 2025, og består av to nye forskrifter, gjødselvareforskriften og gjødselbrukforskriften. Nye fosforbegrensninger er blant reglene som står mest sentralt i den nye gjødselbrukforskriften. Foretakene har et valg mellom å rette seg etter de generelle grensene, eller nytte ordningen representanten sikter til, nemlig en individuell grense tuftet på prinsipp om fosforbalanse. Prinsippet bak fosforbalanse er at det ikke skal tilføres mer fosfor enn det som tas ut, og slik sett forhindre tap av fosfor til vannmiljø. Denne løsningen med balansegjødsling er en del av det nye regelverket som har blitt møtt med særlig interesse og spørsmål. Å få til god balanse mellom mengden fosfor som tilføres og tas ut, er et mål jeg mener alle kan slutte opp om for å ivareta matproduksjon, selvforsyning, ressursutnyttelse og lave utslipp.

Landbruksdirektoratet har imidlertid avdekket utfordringer med å forvalte forskriftens krav om å holde balanse mellom fosforstrømmer inn til og ut av gårdsdriften som helhet.

Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet har derfor nylig fått et oppdrag med å utrede en alternativ løsning der kravet om balanse gjelder for foretakets arealer, dvs. krav om balanse mellom hva som tilføres av fosfor med gjødsel og hva som hentes ut i avlingene på foretakets arealer.

Jeg ser fortsatt på fosforbalanse som en viktig del av helheten i nytt regelverket og ser det som viktig at fosforbalansegjødsling er et reelt alternativ. Den praktiske gjennomføringen må også ta høyde for at ordningen med balansegjødsling er en nyvinning med det nye regelverket. Som representanten er inne på må vi derfor i oppstartsfasen utvise en viss aksept og fleksibilitet for å prøve ut ordningen og høste erfaringer. Veien videre for ordningen er noe jeg vil ta fatt i når direktoratenes utredning foreligger, og som jeg kan komme tilbake til i en statusrapport jf. forslaget punkt 5.

2. Stortinget ber regjeringen etablere en midlertidig ordning for dispensasjon ved forsinkelse i utbygging av gjødsellager.

Jeg er enig med representanten i at det kan være behov for dispensasjon for de som ikke rekker å skaffe tilstrekkelig lagerkapasitet. Etter gjødselbrukforskriften § 32 har statsforvalteren allerede hjemmel til å dispensere fra forskriften «i særlige tilfeller og etter søknad». Altså mener jeg representantens forslag er å anse som ivaretatt allerede.

3. Stortinget ber regjeringen utrede og etablere overgangsordninger for driftsenheter som får vesentlig økte arealkrav som følge av nye fosforgrensener, slik at endringene kan håndteres gradvis og uten uforholdsmessige økonomiske konsekvenser.

Som nevnt i punkt 1 står nye fosforbegrensninger sentralt i det nye regelverket. Disse grensene endres trinnvis, der første trinn skal gjelde fra 2027 og siste trinn fra 2033. Trinnvis innstramming er valgt nettopp for at endringene kan skje gradvis og uten uforholdsmessige økonomiske konsekvenser. Meningen er å gi næring og forvaltning tid til å gjøre seg kjent med og omstille seg til nye regler, og innarbeide løsninger som i dag er lite utviklet teknologisk og markedsmessig.

De nye gjødselreglene vil kreve en betydelig omstilling. I husdyrtette områder er det mange som fra før ikke hadde spredeareal til all husdyrgjødsel på egen grunn, og i noen kommuner på Jæren er det bare akkurat nok spredeareal samlet sett. Når vi kommer til siste trinn for de nye grensene i 2033, vil det være krevende for gårdbrukere med gjødseloverskudd i Rogaland å finne ledig plass innen fylket. Å opprettholde samme husdyrhold som i dag i områder som Jæren, vil derfor avhenge av storskalaløsninger for omfordeling av gjødsel til andre landsdeler der den kommer til nytte til plantevekst. Det nye gjødselregelverket gir næringen forutsigbarhet i arbeidet for å finne de løsningene.

Det er også viktig at vi fra myndighetenes side støtter opp om omstillingen som mange husdyrforetak må gjennom. Som ledd i dette har vi gjennom jordbruksavtalen i 2025 trappet opp enkelte støtteordninger blant annet til miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel. Miljøvennlig spredning gir større fleksibilitet i valg av spredetidspunkt og kan være positivt i møte med strammere krav til når det er tillatt å spre gjødsel, og i hvilke mengder.

Enkelte vil trolig få utfordringer med å gjennomføre omstillingen i det tempo som følger av forskriften. I særskilte tilfeller kan det være aktuelt å søke dispensasjon, etter bestemmelsen jeg har nevnt under punkt 2.

Det kan fortsatt gjenstå utfordringer med gjennomføring av de trinnvis strammere kravene. Det er noe vi må komme tilbake til etter hvert som vi har høstet erfaringer med den nye forskriften. Det ble gjort helhetlige avveier mellom hensynet til miljø og hensynet til næringen da forskriften ble fastsatt. Ytterligere overgangsordninger per nå kan gå på bekostning av både måloppnåelsen og forutsigbarheten med det nye regelverket.

4. Stortinget ber regjeringen sikre enhetlig nasjonal praksis for håndheving av ny gjødsel forskrift, gjennom tydelige styringssignaler til statsforvalterne, slik at dispensasjon, tilsyn og balanse gjødsling praktiseres likt i hele landet.

Jeg er enig i forslaget. Jeg er derfor glad for at det pågår et arbeid hos Landbruksdirektoratet, sammen med Miljødirektoratet og Mattilsynet, med å utarbeide verktøy som setter forvaltning og næring i stand til å følge opp regelverket på en god og mest mulig enhetlig måte. Retningslinjer for blant annet dispensasjoner og tilsyn inngår i dette arbeidet. Retningslinjer for å praktisere balanse gjødsling vil også inngå i arbeidet som må gjøres. Med dette pågående arbeidet mener jeg representantens forslag er godt ivaretatt.

5. Stortinget ber regjeringen i løpet av 2026 legge fram en statusrapport om innføringen av den nye gjødsel forskriften, som beskriver utfordringer, regionale forskjeller, behov for ytterligere justeringer og framdriften i utviklingen av verktøy for balanse gjødsling.

Jeg vurderer det som akseptabelt og rimelig at regjeringen får i oppgave å gi en slik statusrapport som etterspørres. Å vente til 2027 kan være å foretrekke for en mer dekkende rapport, men 2026 er også akseptabelt dersom prosessen på Stortinget gir slik konklusjon.

6. Stortinget ber regjeringen vurdere om det er hensiktsmessig å utsette ikrafttredelse av nytt gjødselregelverk til 1. januar 2028 og forskyve gjennomføringsplanen med ett år.

Jeg vil først påpeke at nytt gjødselregelverk allerede har trådt i kraft. Det representanten trolig sikter til er at de bestemmelsene som har størst konsekvens – nemlig nye fosforgrenser og spredefrister – først tar til å gjelde fra 1. januar 2027, og at man bør vurdere å utsette virkningstidspunktet til 1. januar 2028. Jeg ser ikke behov for utsettelse av nye spredefrister. Vurderingen er derfor at fosforgrensene skal innføres som planlagt. Imidlertid pågår det utredningsarbeid med behov for påfølgende avklaringer om ordningen med

balansegjødsling. Det er viktig at balansegjødsling blir et reelt alternativ fra og med 1. januar 2027. Dersom det likevel ikke lar seg gjøre å få på plass systemet for balansegjødsling fra 1. januar 2027 som planlagt, kan det være behov for å justere innføringen av også de nye fosforgrensene. Jeg vil vurdere dette som ledd i oppfølgingen av utredningen som pågår hos direktoratene.

Med hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads "Nils Kristen Sandtrøen". The signature is written in a cursive style.

Nils Kristen Sandtrøen

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Statsråden

Næringskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref
IKR/tfo

Vår ref
26/680-

Dato
17. april 2026

Statsrådets uttalelse - Dokument 8:224 S (2025-2026) Representantforslag om gjødselbrukforskriften

Jeg viser til brev av 27. mars 2026 hvor Næringskomiteen inviterer meg til å gi uttalelse til representantforslag 8:224 (2025-2026) fra stortingsrepresentant Tor André Johnsen, Rune Midtun, På Morten Borgli, Morten Kolbjørnsen, Bjørnar Laabak, May Helen Hetland Ervik og Kristoffer Sivertsen om gjødselbrukforskriften.

Jeg kommenterer forslaget som er fremmet og som lyder som følger:

«Stortinget ber regjeringen ikke gjennomføre videre nedtrapping av fosforgrensene i gjødselbrukforskriften utover 3,5 kg fosfor per dekar før konsekvensene for lagerkapasitet, avlinger, kostnader i verdikjeden og norsk matberedskap er beregnet og dokumentert.»

Gjødselbrukforskriften trådte i kraft 31. januar 2025. Det foreligger et omfattende utredningsmateriale til grunn for den fastsatte forskriften. Det vil riktignok alltid være behov for ytterligere kunnskapsgrunnlag. Jeg mener likevel det er uheldig å skyve gjennomføring av strammere krav ut i tid i påvente av ytterligere beregninger og dokumentasjon, slik representantene foreslår.

Mange investeringsbeslutninger har avventet nytt gjødselregelverk og nye fosforgrenser. Trinnvis innstramning i slike grenser har gitt både jordbruk og bl.a. biogassanlegg forutsigbarhet om hvilke investeringer som vil stå seg over tid. Å gjennomføre

representantforslaget vil medføre mindre forutsigbarhet, at fosfornivåer i jord og vann fortsetter å stige, og det vil forsterke behovet for en snuoperasjon på senere tidspunkt. Større del av byrden med å nå blant annet vannmiljø- og klimamål vil med det skyves over på andre sektorer.

I behandlingen av Prop. 149 S (2024-2025) (Jordbruksoppgjøret 2025) samlet et stort flertall på stortinget seg om et anmodningsvedtak til regjeringen om å sikre at det i arbeidet med «Helhetlig plan for bærekraftig bruk av nitrogen i jordbruket» foreslås løsninger som raskt reduserer nitrogentilførselen i Oslofjorden. Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet har nå lagt fram slik «Helhetlig plan» og regjeringen jobber nå med oppfølgingen blant annet gjennom jordbruksforhandlingene og ny Oslofjordplan. Gjennomføring av nytt gjødselregelverk er lagt til grunn som en forutsetning for planen som direktoratene har utarbeidet, herunder de nye fosforgrensene som vil sørge for gjødsla i større grad utnyttes til plantevekst og mindre havner i fjorden. Nytt gjødselregelverk bringer oss et stykke på veg for å ta vare på fjorden, fisken og badevannet. Å fire på kravene slik representantene tar til orde for, vil derimot sette arbeidet tilbake.

Med hilsen

Nils Kristen Sandtrøen